

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»
XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists
«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»**

**PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»**

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2018

рыночных механизмов регулирования трудовых отношений для обеспечения экономического роста, повышения эффективности производства и благосостояния людей.

Список использованных источников:

- 1 Законодательство и политика в области интеграции иммигрантов. Сборник законодательства, политики и практики 19 государств в области интеграции иммигрантов. Пер. с англ. - М.: 2011. - 196 с.
- 2 Миграция без границ. Эссе о свободном передвижении людей / Под редакцией Антуана Пеку и Поля де Гюштенера. - М., 2007. - С.210-212.
- 3 Головина С.Ю., Кучина Ю.А., Перминов Ю.В. Сравнительно-правовой анализ Трудовых кодексов государств-членов ЕврАзЭС. Проблемы и перспективы правового сотрудничества в рамках ШОС, ЕврАзЭС и партнерских отношений с ЕС. Доклады исполнительного комитета к Третьей сессии конгресса. - Екатеринбург, 2009. - С.35.
- 4 Керимханов Т. Перспективы развития трудового законодательства в рамках Евразийского сообщества // Материалы международной научно-практической конференции «Общество всеобщего труда: практика и перспективы модернизации профсоюзного движения и социального строительства». - Алматы: Қазақ университеті, 2013. - С.257.

УДК 347(574)(075.8)

КЕШЕНДІ КӘСІПКЕРЛІК ЛИЦЕНЗИЯНЫҢ (ФРАНЧАЙЗИНГ) ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕЛУІ

Амангелді Ақбота Жалғасқызы

Дидар Айша-бибі Дидарқызы

bota_jalgasovnaa@mail.ru

aishafanfan1@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Астана, Қазақстан
Халықаралық құқық кафедрасы 21 топ, 2 курс студенті
Ғылыми жетекші: аға оқытушы Жаманбаева Ж. Е.

Аннотация: Мақалада кешенді кәсіпкерлік лицензияның түсінігі оның құқықтық реттелуі қарастырылды. Сондай-ақ, кешенді кәсіпкерлік лицензияны, яғни франчайзингтік қызметті жүзеге асыруды реттейтін ұлттық заңнамалар мен халықаралық құжаттарға талдау жасалынды.

Аннотация: В статье рассматривается концепция комплексной предпринимательской лицензии, ее правовое регулирование. В нем также анализируется национальное законодательство и международные документы, регулирующие осуществление франчайзинговой деятельности.

Түйінді сөздер: Кешенді кәсіпкерлік лицензия, франчайзингтік қызмет, франчайзингтік қатынастар, кешенді лицензиат, франчайзер.

Ключевые слова: Комплексная предпринимательская лицензия, франчайзинговая деятельность, франчайзинговые отношения, комплексный лицензиат, франчайзер.

Кешенді кәсіпкерлік лицензия немесе франчайзинг ұзақ мерзімді іскерлік ынтымақтастық нысаны болып табылады, оның барысында ірі франчайзинг (franchisor) өнім шығаруға, сауда тауарларына немесе құқық иеленушінің тауар белгісіне шектелген франчайзинг аумағында қызмет көрсету үшін белгілі бір компанияға (франшиза) франшиза (франшиза) ұсынады. Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінде 896-бабының 1-тармағында мынадай анықтама берілген: Кешенді кәсіпкерлік лицензия шарты бойынша бір тарап (кешенді лицензиар) екінші тарапқа (кешенді лицензиатқа) сыйақыға айрықша құқықтар кешенін (лицензиялық кешен), соның ішінде лицензиардың фирмалық атауын және қорғалатын коммерциялық ақпаратты пайдалану құқығын, сондай-ақ лицензиаттың

кәсіпкерлік қызметінде пайдалану үшін шартта көзделген айрықша құқықтардың басқа да объектілерін (тауар белгісін, қызмет көрсету белгісін, патент және т.б.) беруге міндеттенеді. Кешенді кәсіпкерлік лицензия шарты белгілі бір көлемде лицензиялық кешенді, лицензиардың іскерлік беделі мен коммерциялық тәжірибесін (атап айтқанда, пайдаланудың мейлінше аз және (немесе) мейлінше кең көлемін белгілей отырып), белгілі бір қызмет аясына (лицензиардан алынған немесе пайдаланушы өндірген тауарларды сату, өзге де коммерциялық қызметтерді жүзеге асыру, жұмыстар орындау, қызметтер көрсету) қолданатын аумақты көрсетіп немесе көрсетпей пайдалануды көздейді [1].

Алдыңғы үш онжылдықта франчайзинг бүкіл әлем бойынша қарқынды дамып келді, бірақ соңғы 3-4 жыл осы жүйенің дамуын одан әрі жеделдетуді көрсетті. Франчайзингтер франчайзингтік жобалардың елдегі бизнеске көшкен кезде білетін маңызды ерекшеліктері мен элементтері бар екенін мойындайды. Кешенді кәсіпкерлік лицензиямен айналысатын кәсіпкерлер, яғни франчайзингтер өздері қызығушылық танытқан, кәсіпкерлігін жүзеге асыратын мемлекеттердің ұлттық ерекшеліктерін ескере отырып жүзеге асырады. Шетелде франчайзинг жүйесін ұйымдастыру үшін мұқият дайындық қажет, сонымен бірге экономикалық ғана емес, заңды мәселелерді де ескеру керек.

Сонымен, франчайзингтің ішкі және шетелдік заңдарында шоғырландырылған тұжырымдамалардың кейбірін қарастырайық:

Халықаралық тәжірибеде мұндай қатынастар «франчайзинг (ағылшын franchising - құқық, артықшылық)» деп аталады. Алайда, әртүрлі елдердің заң шығарушылары оның анықтамасын дамытады, осы терминнің мағынасы мен мазмұнын сақтамайды. Сонымен қатар «франчайзинг», «франчайзингтік келісім», «күрделі кәсіпкерлік лицензия» және т.б. сияқты терминдер қолданылады.

Біздің ішкі заңнамамызда «Кешенді кәсіпкерлік лицензия (франчайзинг) туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 24 маусымдағы N 330 Заңымен реттеледі. «Қазақстан Республикасының заңнамасында франчайзинг айрықша құқықтар кешенінің иесі өтетін негізде басқа адамға пайдалануға берілетін кәсіпкерлік қызмет болып табылатын күрделі кәсіпкерлік лицензия ретінде белгіленеді». Заң бойынша кешенді кәсіпкерлік лицензия мынадай Франчайзингтік қатынастарды мемлекеттік қолдау принциптері бойынша жүзеге асырылады [2]:

1) франчайзингтік қатынастарды мемлекеттік қолдау қағидаттары мен нысандарының біртұтастығы;

2) мемлекеттік органдардың франчайзингтік қатынастарды мемлекеттік қолдауды жүзеге асыру кезіндегі келісілген өзара іс-қимылы;

3) франчайзингтік қатынастар субъектілерінің кәсіпкерлік қызметіне мемлекеттік органдар мен олардың лауазымды адамдарының негізсіз араласуына жол бермеу;

4) бәсекені қорғау және монополистік қызметті шектеу;

5) франчайзингтік қатынастарды мемлекеттік қолдау шараларын әзірлеу және қолдану кезіндегі жариялылық принциптері.

Ресейлік азаматтық заңмен заңдастырылған коммерциялық концессия шартының тұжырымдамасы франчайзингтің мәнін толығымен ашпайды. Коммерциялық концессия шарты бойынша құқық иеленуші құқықты иеленушіге тиісті мерзімге немесе мерзім бермейді деп белгіленген ерекше құқықтар жиынтығын пайдаланушыға беруге міндетті. Эксклюзивті құқықтар кешенінде құқық иеленушінің коммерциялық атауы және (немесе) коммерциялық атауы, қорғалатын коммерциялық ақпарат, сондай-ақ келісім-шартта көзделген ерекше құқықтардың басқа да объектілері - тауарлық белгі, қызмет көрсету белгісі және т.б. құқығы бар. (РФ Азаматтық кодексінің 1027-бабының 1-тармағы).

Америка Құрама Штаттарында кешенді кәсіпкерлік лицензия туралы арнайы заң бар, ол федеральды, яғни барлық штаттарға ортақ болып табылады, бірақ франчайзингтік қатынастарды дұрыс реттемейді, бірақ негізінен тараптардың алдын-ала келісімшарттық қарым-қатынастарымен және келісім жасаумен айналысады. Актілерде «франшиза» немесе «франшиза» деген түсініктері қолданылады. 1978 ж. № 436 Жарлығымен «Ақпаратты ашу

талаптары, франчайзингтік тыйымдар және қолайлы франчайзинг шарттары» АҚШ Федералдық Сауда Комиссиясы (FTC) «франшизаны» қандай да бір келісім бойынша туындайтын ұзақ мерзімді коммерциялық қатынас ретінде анықтайды, оған сәйкес:

- франчайзи тауарлар немесе тауар белгісі, қызмет көрсету белгісін, сауда атауы, жарнама және басқа да қызмет көрсетулерді коммерциялық символы анықталған басқа тұлғаға сатады немесе ұсынады; франчайзор тікелей немесе жанама түрде белгіленген сапа стандарттарына жауап береді; франчайзы бизнесті жүргізетін және тікелей немесе жанама түрде ұсынылатын және франчайзормен байланысты үшінші тарап (жеткізуші) жеткізетін болса;

- франшиза жүзеге асырса немесе тығыз компанияның ұйымдастыру, акциялар, маркетинг, іскерлік қарым-қатынас, оның ішінде франчайзи, жұмыс әдістерін бақылауға құқығы бар;

- франчайзингші франчайзды тауарлардың немесе қызмет көрсетулердің саудасаттығына арналған есеп айырысу операцияларын әр түрлі нүктелермен қамтамасыз етеді;

- франчайзинг қызметін жүзеге асыруға құқылы немесе франчайзингтік жүйедегі қызметті ашу үшін, франшизаға немесе оның филиалына ақы төлеуге тиіс [3].

Ал, Францияның 1989 жылғы 31 желтоқсандағы № 89-1008 «Коммерциялық және кәсіпкерлік кәсіпорындардың дамуы және олардың жұмыс істеуінің экономикалық, құқықтық және әлеуметтік жағдайларын жақсарту туралы» Заңында (Дубен заңы) франчайзинг басқа тұлғаның сауда белгісінің немесе оның қызметінде эксклюзивті немесе дербес айрықша сипаттағы белгілерге ие қатынастарды сақтау туралы талап қойылған.

Франчайзингтік қатынастарды халықаралық реттеу «Дүниежүзілік зияткерлік меншік ұйымының ұсынымдары», Халықаралық франчайзинг ассоциациясы әзірлеген этикалық және моральдық кодтар, кейбір «аймақтық әрекеттер» 9 ұсынылған. Халықаралық ұйымдар шеңберінде франчайзинг бойынша ережелерді біріздендіру бойынша жұмыс жүргізілуде. 1985 жылдан 2002 жылға дейін Халықаралық құқықты біріздендіру институты (UNIDROIT) әлемдегі және жекелеген елдерде франчайзингті дамытудың кешенді және терең талдауын жүргізді. Сондай-ақ әртүрлі елдердің қолданыстағы заңнамаларын талдау жүргізілді. Халықаралық магистрлік франчайзинг шаралары жөніндегі нұсқаулық (1998) және франчайзингтік ақпаратты ашу туралы үлгі заң әзірленді. ДЗМҰ-ның франчайзинг бойынша ДЗМҰ-ның басшылығы (Франчайзинг бойынша ДЗМҰ-ның басшылығы, 1994) дайындалды. Халықаралық сауда палатасы (ICC) халықаралық франчайзинг келісімшартын әзірледі [4].

2002 жылы Римде Халықаралық құқықты біріздендіру институтының (УНИДРУА) сарапшылары әзірлеген «Франшиза туралы ақпаратты ашу туралы» (Model Franchise Disclosure Law, 2002) 2002 жылғы франшиза туралы үлгілік заң, «франшиза» терминін пайдаланады және оны бір тарап берген құқық ретінде ашып көрсетеді (франчайзер), екінші тарапты уәкілетті ететін және міндеттендіретін (франчайзи) өз атынан тауарларды немесе қызметтерді сатуға арналған іскерлік қызметті жүзеге асыру үшін тікелей немесе жанама қаржы өтемақысына айырбастау, бірақ бұл операция франчайзер әзірлеген жүйеге сәйкес өтуі қажет, оған кіреді: ноу-хау және франчайзердің көмегімен, қызметті жүзеге асырудың түрлері бойынша негізгі әдістер мен тәсілдер, франчайзердің тұрақты мониторингін және тауар белгісін пайдалануды көздейді, компания немесе франчайзорға тиесілі логотип пен қызмет көрсету белгісі. Франшиза түсінігіне келесілерде жатады:

- негізгі франшиза келісіміне сәйкес франчайзердің суб-франчайзерге берген құқықтары;

- суб-франчайзинг туралы келісімге сәйкес суб-франчайзердің суб-франчизиге берген құқықтары;

- даму туралы келісімге сәйкес франчайзердің басқа тарапқа берген құқықтары.

Келісімшарттық және зияткерлік меншік құқықтарының заңдары мен нормативтерінен басқа да қосымша, франчайзингтік қатынастар, екі топқа бөлуге болатын құқықтық нормалармен реттелуі мүмкін. Бірінші топ - жалпы шарттарға қолданылатын заңдар мен

нормалар; екінші - белгілі бір шарттарға қатысты заңдар мен нормативтік актілер (мысалы, франчайзинг бойынша арнайы заң актілері).

Бірінші топ франчайзингтік қатынастарда қозғалатын заңның түрлі бөлімдерін қамтиды. Ұлттық және халықаралық деңгейлерде қолданылатын құқықтық нормалар:

1. жалпы шарттық құқық;
2. бәсекелестік туралы заң (монополияға қарсы немесе антитресттік заң);
3. агенттіктер мен дистрибьютерлік келісімдер негізінде қатынастарды реттейтін заңдар;
4. зияткерлік меншікті қорғау және технологияларды беру нормалары;
5. әділ сауда әдістеріне қатысты құқықтық нормалар;
6. мүліктік құқықтарды реттейтін ережелер (оның ішінде салық салу, сақтандыру, лизингтік операциялар);
7. тұтынушы құқықтарын қорғау туралы заңнаманы (тұтынушы ретінде түсінуге болады және франшизаның өзі) және жалпы еңбек заңнамасын;
8. шетелдік инвестицияларды, валюталық бақылауды, импорттық шектеулерді және / немесе импорттық квоталарды реттейтін заңнама;

Екінші топ франчайзингтік қатынастарды реттейтін нормативтік актілерді біріктіреді. Көптеген жағдайларда жоғарыда аталған ережелер франчайзингте тараптар арасындағы қатынастарды реттеу үшін жеткілікті болғанымен, бірқатар елдерде өздерінің заңнамалық актілері бар. Бұл кодекс жеке елдерде де, халықаралық деңгейде де қабылданды. Ұлттық деңгейде этикалық кодекс әдетте ұлттық франчайзингтік қауымдастықтардың бастамасы бойынша қабылданады. ЕО-да тараптар арасындағы қарым-қатынас ұлттық заңнамадан басқа да қосымша, еуропалық франчайзинг федерациясының этикалық кодексі бойынша реттеледі.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 27 желтоқсандағы № 268-ХІІІ Азаматтық Кодексі <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K940001000>
2. «Кешенді кәсіпкерлік лицензия (франчайзинг) туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 24 маусымдағы № 330 Заңы <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z020000330>
3. Franchising in U.S. Economy: prospects and problems. Committee on small business. House of representatives. Washington. 1990. P. 21-27.
4. ICC Models International Franchising Contract, 2000, ICC Publication No. 557

ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ ПРОВЕДЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Амирова Меруерт Аскаровна

amirova_mika@mail.ru

Докторант 1 курса

Казахского гуманитарно-юридического инновационного университета, Семей,

Казахстан

Научный руководитель – Ибрагимова Ф.Г.

Совершенствование законодательства в области государственных закупок будет актуально всегда, так как социальные, финансовые и политические стороны отношений в мировой экономике изменчивы и не постоянны. Поэтому, в первую очередь нужно сформировать основополагающую законодательную структуру, в которую по мере необходимости будут вноситься незначительные коррективы, но не срочные и кардинальные в один узкий период времени. Формирование системы государственных закупок в Республике Казахстан началось в 1996 году с принятием ряда постановлений Правительства